

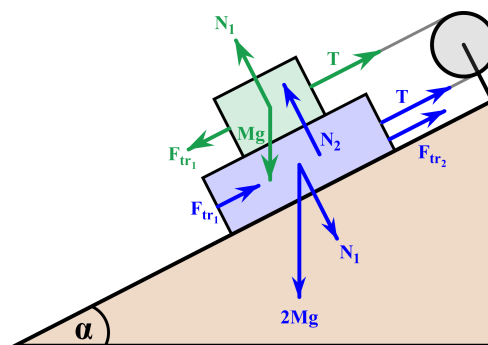

I разред

Друштво физичара Србије и
Министарство просвете Републике Србије
РЕШЕЊА – Б КАТЕГОРИЈА

ОКРУЖНИ НИВО
16. март 2024.

- Систем се састоји од 3 целине. Прва целина је део система између шипке масе m_1 и зида. Друга целина су опруге између шипки маса m_1 и m_2 , док је трећа целина тело масе m и опруга на коју је закачено. Унутар сваке целине издужење свих опруга је једнако: Δl_1 , Δl_2 и Δl_3 за прву, другу и трећу целину респективно. У финалној конфигурацији сва тела мирују, те укупна сила која делује на свако од тела мора бити једнака нули. Применом овог услова на шипку масе m_1 добија се: $m_1g + 2k\Delta l_2 = 3k\Delta l_1$ [3п]. Услов мировања шипке масе m_2 је: $m_2g + k\Delta l_3 = 2k\Delta l_2$ [3п], док је мировање тела масе m загарантовано условом $mg = k\Delta l_3$ [3п]. Из ових једначина могу се одредити издужења опруга: $\Delta l_1 = (m_1 + m_2 + m)g/3k$ [3п], $\Delta l_2 = (m_2 + m)g/2k$ [3п] и $\Delta l_3 = mg/k$ [3п]. Укупна дужина система износи: $L = 3l_0 + 2d + g(2m_1 + 5m_2 + 11m)/6k$ [2п].
- а) Како су убрзања оба тела истог интензитета a , до момента када се нађу на истој висини, имаће исте пређене путеве $H/2$, па је: $\frac{H}{2} = \frac{1}{2}at^2$ [2п]. На основу овога, добијамо да је убрзање сваког тела једнако: $a = H/t^2 = 0,8m/s^2$ [3п]. Једначине кретања тела маса m_1 и m_2 су: $m_1 = T - m_1g$ [1п] и $m_2 = m_2g - T$ [1п]. Решавањем овог система, добија се непозната маса: $m_2 = m_1 \frac{g+a}{g-a}$ [2п]. Када у предходну једначину уврстимо израз за убрзање a добија се: $m_2 = m_1 \frac{g+H/t^2}{g-H/t^2} = 1,18 kg$ [1п].
б) Када тело масе m_2 удари о сто, а тело масе m_1 се попне до висине H , тела имају брзину $v = \sqrt{2aH}$ [3п]. Након тога, тело масе m_1 наставља да се креће по инерцији вертикално навише са почетном брзином v и на њега делује само сила гравитације, тако да је: $v^2 = 2gh$ [2п], где је h висина коју пређе тело масе m_1 крећући се вертикално навише. Ова висина једнака је: $h = \frac{v^2}{2g}$ [1п]. На основу овога, добијамо да је максимална висина коју достигне тело масе m_1 једнака: $H_{max} = H + h = H(1 + a/g)$ [3п], односно: $H_{max} = 21,63 m$ [1п].
- Нека t укупно време пада и обележимо временски интервал $\tau = 1 s$. Висина зграде дата је изразом: $s = gt^2/2$ [2п]. Пут који тело пређе у претпоследњој секунди је: $s_1 = g(t - \tau)^2/2 - g(t - 2\tau)^2/2$ [4п], док пут који тело пређе у последњој секунди кретања износи: $s_2 = gt^2/2 - g(t - \tau)^2/2$ [4п]. По услову задатка важи: $2s_1 = s_2$, што даје једначину $2\tau(2t - 3\tau) = \tau(2t - \tau)$. Решавањем ове једначине добија се: $t = \frac{5}{2}\tau = 2,5 s$ [7п], па је висина зграде: $s = \frac{1}{2}g(\frac{5}{2}\tau)^2 = \frac{25}{8}g\tau^2 = 30,66 m$ [3п].
- Како је убрзање тела a , а нит неистегљива, то је угаоно убрзање котура $\alpha = a/R$ [3п]. Тангенцијално убрзање тачке A је: $a_{A\tau} = \alpha r = ar/R$ [4п]. Када котур направи N пуних кругова он опише угао $\theta = 2N\pi = 5\pi$ [2п] и има угаону брзину $\omega = \sqrt{2\alpha\theta} = \sqrt{4N\pi a/R}$ [3п], па је нормално убрзање тачке A у том тренутку једнако: $a_{An} = \omega^2 r = 4N\pi ar/R$ [4п]. Укупно убрзање тачке A је: $a_A = \sqrt{a_{A\tau}^2 + a_{An}^2} = \frac{ar}{R} \sqrt{1 + (4N\pi)^2} = 28,29 m/s^2$ [4п].
- На слици су приказане силе које делују на тела у референтном систему везаном за непокретну стрму раван. Убрзања оба тела су истог интензитета, али имају супротан смер. Једначине кретања тела масе M и $2M$ су: $Ma = T - F_{tr1} - Mg \sin \alpha$ [3п] и $2Ma = 2Mg \sin \alpha - F_{tr1} - F_{tr2} - T$ [3п]. У правцу нормале на стрму раван тела се не крећу, па важи: $N_1 = Mg \cos \alpha$ [2п] и $N_2 = N_1 + 2Mg \cos \alpha$ [2п], па је: $F_{tr1} = \mu N_1 = \mu Mg \cos \alpha$ [1п] и $F_{tr2} = \mu N_2 = 3\mu Mg \cos \alpha$ [1п]. Сабирањем једначина кретања добијамо: $3Ma = Mg \sin \alpha - 2F_{tr1} - F_{tr2}$. Након што уврстимо једначине за F_{tr1} и F_{tr2} , добијамо једначину: $3Ma = Mg \sin \alpha - 5\mu Mg \cos \alpha$. На основу овога, убрзање оба тела је: $a = \frac{g}{3}(\sin \alpha - 5\mu \cos \alpha)$ [4п]. Услов да се тело масе $2M$ креће наниже је $a > 0$. Овакво кретање је могуће ако је коефицијент трења $\mu < \frac{1}{5} \tan \alpha = \frac{1}{5\sqrt{3}}$ [4п].

Слика 1